

Л.Я. Сапожнікова, доц. (ХДУХТ, Харків)

В.В. Лазарєва, канд. пед. наук, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)

ГУМАНІСТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖЕСТОВОЇ МОВИ

Філософія гуманізму спрямована на позбавлення від амбітної світоглядної ідеї, що існує в межах насильства, агресії, винуватості, меншовартості, цинізму тощо. Усталення гуманізму вимагає покращення умов співіснування в мультикультурному просторі, корекції знань, що постають перед спільнотою, наявності комунікативної культури. Відомо, що комунікація – важлива умова існування суспільства. Різноманітні комунікативні технології надають особистості безліч можливостей швидко та якісно передавати й отримувати інформацію, спілкуватись на будь-яких відстанях, розвивати професійні навички, ефективно керувати організаціями тощо. З цього приводу влучно зауважив науковець О.О. Соцький: «Люди, які мають доступ до знання та вмінють використовувати інформаційно-комунікативні технології, випереджують тих, хто таких можливостей не мають. В інформаційному суспільстві інформація стає вищою цінністю, а інформаційна техніка стає базою формування нового типу культури. Технології модифікують суспільство, змінюють свідомість людей, життя». Отже, важливого значення набуває завдання щодо максимального прискорення й спрощення передавання інформації, оскільки рівень знань є визначальним фактором соціальної диференціації.

За сучасних умов інформація не тільки впливає на рівень культури суспільства, вона є однією з умов формування вільної особистості, готової до спілкування, що характеризує цілісність людського життя. Тому важливого значення набуває питання комунікації людей з особливими потребами, для яких розроблено українську жестову мову (УЖМ) (англ. *Ukrainian Sign Language (USL)*) – природну візуально-жестову мовну систему з власною лексико-граматичною структурою, що сформувалась еволюційним шляхом і використовується як єдиний або один з основних засобів комунікації жестомовних осіб, які постійно проживають або впродовж тривалого часу проживали на території України. УЖМ – це мова невимушеної комунікації, аналогічна розмовному мовленню, яка є природним способом спілкування людей з вадами слуху, тому необхідність отримання інформації жестовою мовою для такої категорії громадян важлива. Сьогодні в Україні проживає близько 400 тисяч людей з

вадами слуху. Для такої категорії громадян функціонує 59 спеціалізованих шкіл, коледжів, більше 20 університетів (зокрема, Національний технічний університет України «Київський поліграфічний інститут»). Завдяки впровадженню інклюзивного освітнього середовища з'являється можливість у людей з особливими потребами почуватися не ізольовано, а повноцінними членами суспільства, здоровими і щасливими. Інклюзія покращує шанси учнів і студентів на працевлаштування, оскільки набуті знання, професійні навички готують молодь до реального дорослого життя. Це важливі кроки до прийняття індивідуальності й неповторності кожної людини, забезпечення їй повноцінного, гідного життя. Зараз у державі в контексті цього питання виходять друком посібники для вивчення УЖМ, збірники наукових праць за участі науковців С.В. Кульбиди, О.В. Годич, Н.Б. Адамюк, О.А. Дробот, О.В. Лозинської започатковано експериментальне вивчення мовознавчих особливостей УЖМ в носіїв мови на основі структурної лінгвістики. Комунікативна функція УЖМ реалізується як засіб спілкування між нечуючими; жестове мовлення має для глухих значиму інформаційну цінність; впливає на комуніканта в емоційному та інтелектуальному аспектах. Візуальна УЖМ об'єднує нечуючих людей, є основою розвитку їхньої діяльності в будь-якій сфері (робота, спорт, культура, дозвілля). На нашу думку, у такому контексті відкриваються нові можливості розвитку, прагнення комунікації, особистісного самовдосконалення, розуміння причетності до життєдіяльності суспільства в цілому. Зазначимо, що психобіологічний аналіз феномену свідчить: жестова мова сприяє виживанню, спокійному спілкуванню, рефлексивній стриманості, побутовій взаємодопомозі, максимально можливому безконфліктному існуванню особистості. Значущість і затребуваність гуманістичного підґрунтя толерантного світобачення виявляється в формуванні довірливих стосунків на основі встановлення через УЖМ пріоритетів загальнолюдських цінностей над будь-якими іншими.

Сучасні онлайн-курси УЖМ «Відчуй: жестова мова для всіх», «Чути серцем», «Вільна школа» є свідченням можливості й бажання будь-кому навчатись жестової мови задля реальної підтримки людей з вадами слуху й вільного спілкування з ними в різних сферах, обміну важливою інформацією. Саме так формується соціальний оптимізм у вигляді віри в здатність подолати життєві перешкоди, якщо поряд є справжні гуманісти; усвідомлення того, що людям, які спілкуються жестовою мовою, необхідно надати гідну підтримку, доступ до повного спектра актуальних інформаційних ресурсів.